

AZ INNOVÁCIÓ ÉS AZ OKTATÁS A VERSENYKÉPESSÉG ALAPVETŐ TÉNYEZŐI

AZ 56. KÖZGAZDÁSZ-VÁNDORGYŰLÉS

FŐBB MEGÁLLAPÍTÁSAI

INNOVATION AND EDUCATION ARE ESSENTIAL FACTORS OF COMPETITIVENES – MAJOR FINDINGS OF THE 56TH ECONOMIST’S CONGRESS

Sikeres volt a 2018. szeptember 6. és 8. között Debrecenben megrendezett Magyar Közgazdasági Társaság 56. Közgazdász-vándorgyűlése. A konferencia három napja alatt, két plenáris és 19 szekcióülés keretében csaknem 190 előadó osztotta meg gondolatait a hazai és határainkon túli magyar közgazdászokból álló 900 fős hallgatósággal.

A plenáris ülések és a 19 tematikus szekció előadói idén a hagyományos témák (a pénzügyek, a gazdaságpolitika vagy éppen az EU-források tervezése és felhasználása) mellett elsősorban olyan speciális kérdésekkel foglalkoztak, mint az innováció és az oktatás, szakképzés fontossága a foglalkoztatás és a nemzetgazdaság versenyképessége, illetve fenntartható fejlődése szempontjából. Emellett a konferencián szóba kerültek például a fintech-szektor szabályozási kérdései, a sportfinanszírozás, a felelős vállalatirányítás, az öngonoszkodás, a logisztikai ipar, az agrárium vagy éppen a startupok világa.

Az 56. Közgazdász-vándorgyűlés meghatározó „horizontális” témái a versenyképesség, az innováció és az oktatás voltak: a konferencia előadói szinte kivétel nélkül egyetértettek abban, hogy a magyar gazdaság versenyképességének elsődleges meghatározó tényezői az innováció, a termelékenység javítása és az oktatási rendszer ehhez nélkülözhetetlen erősítése. A Magyar Közgazdasági Társaság Elnökségének nevében, az 56. Közgazdász-vándorgyűlés plenáris és szekcióülésein elhangzott néhány megállapítást, javaslatot terjesztünk elő megfontolásra a magyar gazdaság- és monetáris politika irányítóinak, meghatározó szereplőinek.

The Hungarian Economic Association successfully held the 56th Itinerant Meeting of Economists between 6 and 8 September 2018 in Debrecen. The conference featured two plenary and 19 section meetings where almost 190 presenters shared their ideas with the audience of 900 Hungarian economists. Beyond the contemporary issues (finance, economic policy and budgeting EU funds), the presenters placed great emphasis on special issues as innovation and education, the importance of vocational education regarding competitiveness of national economy and sustainable development.

On behalf of the Secretary of the Hungarian Economic Association, we will submit several proposals and recommendations into consideration to the key figures of decision-making of Hungarian economy and monetary policy.

A MUNKAERŐHIÁNY EGYRE INKÁBB KORLÁTOZZA A NÖVEKEDÉST

A magyar gazdaság helyzete alapvetően stabil, a növekedés robusztus, a külső egyensúly megfelelő, a költségvetési hiány stabilan 3 százalék alatti, a devizakitettség az elmúlt években jelentősen csökkent, az életszínvonal pedig emelkedik. A termelékenység javulása még mindig nagyon gyenge, a beruházási ráta elfogadható szinten van, de a magánberuházások aránya és az innováció szintje még mindig nagyon alacsony.

A külső környezet esetleges kedvezőtlen alakulásával és a kamatemelési ciklus beindulásával a közeljövőben véget érhet az olcsó pénz időszaka. A következő, 2021-ben induló új uniós pénzügyi ciklusban kevesebb EU-támogatásra számíthat a magyar gazdaság. A magánberuházások szintje még mindig kirívóan alacsony a nemzetgazdasági beruházások összetételében, a munkaerőhiány pedig egyre nagyobb növekedési korlátot jelent.

A magyar gazdaság elmúlt években tapasztalt növekedése elsősorban a foglalkoztatás jelentős növekményének a következménye. A foglalkoztatás növekedésének van egy természetes felső korlátja, hiszen a rendelkezésre álló munkaerő-mennyiség véges. A magyar gazdaságban nem, vagy csak szűkösen állnak rendelkezésre további jelentős munkaerő-tartalékok, a gazdaság a teljes foglalkoztatás határán van. A GDP igazi növekedési tartaléka ezért ma már elsősorban a termelékenység növekedésében – azon belül is elsődlegesen a kkv-szektor hatékonyságjavulásában – van.

Mindent meg kell tennünk azért, hogy a hazai népesség fogyasztását megállítsuk, és a születésszám hazánkban is a népességfogyás megállításához szükséges szintre emelkedjen, ahogyan az is elengedhetetlen, hogy a közoktatás és a felsőoktatás színvonalát folyamatosan emeljük.

A digitalizációt és robotizációt szolgáló „Ipar 4.0” program kihívásaira hatékonyan reagáló képzési rendszert kell kialakítani, az innovációban pedig nagyobb szerepet kell kapniuk a nemzetközi kapcsolatokkal rendelkező egyetemeknek, amelyek segíteni tudják a vállalkozói szemléletmód kialakítását, valamint szakmai és üzleti tanácsadással támogatják a cégeket.

A demográfiai korlátok miatt növelni kell a gazdaság tőkeintenzitását, a vállalkozások versenyképességét és nem utolsósorban a gazdaság innovációs képességét. Mindezt olyan környezetben kell elérnünk, ahol a rendkívül éles nemzetközi versenyben maga az Európai Unió is erősen küzd azért, hogy megtartsa relatív pozícióját.

ELENGEDHETETLEN A KKV-SZEKTOR INNOVÁCIÓS ÉS KÜLKERESKEDELMI AKTIVITÁSÁNAK NÖVELESE

A magyar vállalatok termelékenysége érdemben elmarad az Európa nyugati és északi részein működő versenytársakétól. Különösen nagy a lemaradás a kkv-szektorban, ahol ennek leküzdéséhez elengedhetetlen az innovációs és a külkereskedelmi aktivitás növelése, valamint a mérethatékonyság kihasználása. A közepes fejlettség csapdájának elkerülésére az egyetlen út a gazdaság versenyképességének növelése. A sikeres felzárkózáshoz hazánk számára elengedhetetlen az innováció és a termelékenység növelése – különösen a magyar kkv-szektor számára –, valamint a magas hozzáadott értéket képviselő, tőke- és tudásintenzív szakmák és iparágak felé történő elmozdulás.

Központi jelentőségű az aktív munkaerőpiaci és bérpolitika, amibe beleillik többek között a munkát terhelő adók csökkentésének folytatása. A nemzetközi munkaerőpiacon az olcsó mun-

kaerő ma már nem versenyképességi előny, sőt a felzárkózáshoz szükséges gyors gazdasági növekedés a bérek tartós emelkedésével érhető el, amihez elengedhetetlen a termelékenység javítása. Ehhez a kkv-k piachoz segítésére és a termelési láncban történő feljebb lépésre van szükség.

A FENNTARTHATÓ FELZÁRKÓZÁS ELKÉPZELHETETLEN HATÉKONY ÁLLAM NÉLKÜL

A fenntartható felzárkózás elképzelhetetlen hatékony állam nélkül, így megkerülhetetlen az igazgatás ésszerűsítése, a folyamatok felgyorsítása és digitalizációja. Ugyanígy nélkülözhetetlen az adóadminisztráció csökkentése, a teljes pénzügyi infrastruktúra fejlesztése, valamint az innovációs potenciál és a hatósági szolgáltatások minőségének javítása. A gazdaságpolitikának az állam méretét csökkentenie kell, átlátható és kiszámítható szabályozásra és intézményi környezetre van szükség. A költségvetési szektorban foglalkoztatottak számát és szerkezetét egyaránt változtatni kell, ez ugyanis egyfelől enyhítheti az egészségügyi és ápolási szektorban mutatkozó munkaerőhiányt, másfelől pedig képzett munkaerőt biztosíthat a munkaerőhiánnyal küzdő magánszektorban. A sikeres felzárkózáshoz emellett – különösen hosszú távon – demográfiai fordulatra, minőségi oktatásra és az egészségben töltött életevek számának növekedésére egyaránt szükség van. Sikeres gazdasági felzárkózás nem hajtható végre a humán erőforrás (valamint az ezt szolgáló oktatás és egészségügy) fejlesztése nélkül.

A világgazdasági paradigmaváltással egyidejűleg meg kell újulnia a közgazdaságtan oktatásának is. Ellenkező esetben a jövő közgazdász nemzedéke nem lesz képes az önálló vélemény formálására, a gazdaságpolitikai dilemmák felismerésére és megoldására. A közgazdaságtan nem értékmentes diszciplína, ezért oktatása sem korlátozódhat modellek értékmentes tárgyalására.

A TÁVMUNKA ELŐSEGÍTI A MUNKAERŐPIACI RUGALMASSÁGOT ÉS EZEN KERESZTÜL JAVÍTTJA A VERSENYKÉPESSÉGET

Az Ipar 4.0 és az automatizáció minden országot és a társadalom minden rétegét érinti, de nem egyformán; ráadásul a változásokra és a kockázatok kezelésére az egyes országok eltérő mértékben készültek fel. Azokban az országokban, ahol jelentős arányt képviselnek a kreatív-innovatív munkatípusok, jellemzően kevésbé érinti kedvezőtlenül a munkaerőpiacot a digitalizáció, az automatizálás és a robotika, míg a legnagyobb kockázatnak azok az országok vannak kitéve, amelyekben nagy a tömegmunka aránya. Az automatizálás kockázatának leginkább kitett munkavállalók aránya sajnálatosan alacsony a felnőttképzésben, ezért e képzések, továbbképzések újragondolása elengedhetetlen.

Az új, innovatív, hagyományostól eltérő foglalkoztatási formák munkahelyteremtő szerepe korlátozott: a tömeges munkanélküliség kezelésére nem alkalmasak, sokkal inkább a munkahelyek megtartásában, a munkaerőpiac stabilitásában, minőségének javításában van kiemelkedő szerepük. A távmunka, a home office a munkaerőpiac oldaláról előnyös, mert elősegíti a rugalmasságot és ezzel javítja a versenyképességet. Ösztönözni kell a nyugdíj melletti önkéntes munkavállalást is. A szociális szövetkezetek száma az uniós támogatási formák ösztönző hatásaként az elmúlt öt évben megtízszereződött Magyarországon, ám jelentős részük alvó szervezet, amely csak a pályázati lehetőségek függvényében aktivizálja tevékenységét. A gazdaságirányításnak érdemes lenne változtatnia ezen, kihasználva azt a lehetőséget, hogy a szociális szövetkezetek

rugalmasan alkalmazkodnak a válságterületekhez, és a vidékfejlesztés meghatározó szereplői lehetnek, különösen azokban a hátrányos helyzetű térségekben, ahol nincsenek mikrovállalkozások, és ahol az egyetlen munkalehetőséget ma az önkormányzat kínálja, közfoglalkoztatás formájában.

A KÉPZETT MUNKAERŐ ELVÁNDORLÁSÁNAK MEGÁLLÍTÁSÁHOZ BÉRFELZÁRKÓZTATÁS KELL

A gazdasági felzárkózás egyik kulcsfontosságú tényezője a beruházási ráta alakulása. A potenciális kibocsátás szintjének közelében a nemzetgazdasági megtakarítások determinálják a beruházások szintjét. A felzárkózást elősegítő gazdaságpolitikának ösztönöznie kell a megtakarításokat, illetve azok becsatornázását a beruházások területére. A növekvő nemzetgazdasági beruházási ráta öröndetes tény, a beruházások összetétele azonban továbbra is kedvezőtlen, mivel a magán-beruházások értéke viszonylag kicsi.

A hazai kkv-szektor a *brain drain*, vagyis az „agyelszívás” két csatornán is érinti: a kivándorlás és a hazai multik által kínált magasabb bérek formájában. A multik több mint kétszer akkora bért fizetnek, mint a kkv-k. Ugyanakkor ez a bérv verseny kényszeríti is a kkv-kat arra, hogy tegyenek további erőfeszítéseket a technológiai és hatékonysági megújulásért. A hatékonyság javulása teheti ugyanis képessé őket magasabb bérek fizetésére. A képzett munkaerő elvándorlásának megállításában az első és legfontosabb feladat a bérfelzárkóztatás. Ehhez viszont szükség van arra is, hogy a kkv-k jelentősen több szakmai képzést vegyenek igénybe.

A beruházások tőkeintenzitása, a vállalkozások versenyképessége és különösen azok innovációs képessége erősen kapcsolódik a vállalkozók és a munkavállalók készségeihez, képességeihez és képzettségéhez. Ezen minőségi mutatók tekintetében is igaz, hogy nem elég a munkaerőpiacra belépő nemzedékre koncentrálni: a munkaerőpiacon aktív lakosság folyamatos képzése, munkaerőpiaci értékének szakadatlan növelése és egészségének, így munkaképességének minél hosszabb ideig történő megőrzése egyaránt kulcsfontosságú.

A KLASZTEREK KIALAKÍTÁSA HATÉKONY MÓDJA AZ INNOVÁCIÓS POTENCIÁL KIHASZNÁLÁSÁNAK

A kkv-szektor termelékenységének javításához a K+F-tevékenységek ösztönzésére és a humán tőke fejlesztésére van szükség. A klaszterek kialakítása hatékony módja az innovációs potenciál erősítésének, illetve hasznosításának, az integrátorok működésének támogatása pedig elsősorban a mezőgazdaságban és a feldolgozóiparban kínálhat lehetőséget a méretgazdasági előnyök kiaknázására. A kkv-k közötti együttműködés javításán kívül fontos kitörési pont a hazai vállalkozások exportpiacra jutása. A klaszterek kialakítása – a létszám növelése és a beruházások bővítése mellett – hozzájárulhat a magyar gazdaság európai viszonylatban is magas importintenzitásának csökkentéséhez is.

Az innováció terjesztésének mélyítésére fontos eszköz a startupok finanszírozási láncának kiépítése, az egyetemek, a kkv-k és a kockázatitőke-alapok közötti finanszírozási együttműködés javítása addig, amíg az érintett vállalatok életciklusa egy olyan, érettebb szakszabba nem ér, amikor már lehetővé válik számukra a banki finanszírozás.

Az innováció motorja az infokommunikáció. Erősíteni kell a mesterséges intelligencia és egyéb feltörekvő technológiák gyakorlati alkalmazásának képességét az egész gazdaságban.

A PÉNZÜGYI SZÉKTOR SZÁMÁRA A LEGFŐBB VERSENYPIACI KIHÍVÁSOK A DIGITÁLIS TÉRBEN KONCENTRÁLÓDNAK

A bankrendszer előtt álló legnagyobb kihívás az alacsony jövedelmezőség, amelynek oka elsősorban a magas tőkeszükségletben, az alacsony nettó kamatmarzsban és a szektort érintő adókban keresendő. A kormány azon ígérete, miszerint a bankadót az egységes uniós adómérték irányába tereli, segítheti a bankok eredményességének javulását. Fontos kérdés a kiberbiztonság, a költség- és operációs hatékonyság, valamint a technológiai fejlesztések is, mivel a szektor legfőbb versenyipiaci kihívásai a digitális térben koncentrálnak.

Az új hitelciklus egészséges és hosszú távú fenntartása kiemelkedően fontos a pénzügyi stabilitás szempontjából. Ennek egyik eleme a stabil ingatlanpiac, hosszú távú, fix kamatozású lakáshitelekkel. Éppen ezért pozitív fejlemény, hogy mérséklődött a fix kamatozású lakáshitelek átlagos felára. A hazai lakásállomány megújulási aránya ugyanakkor kirívóan alacsony régiós összehasonlításban, és a lakások jelentős részének állapota különösen energetikai szempontból rossz. Az építőipari termelést érzékelhető munkaerőhiány hátráltatja.

A kkv-hitelezés dinamikusan bővül. A Növekedési Hitelprogram (NHP) érdemben és pozitívan átalakította a kkv-szektor hitelállományának összetételét és megállított bizonyos kedvezőtlen folyamatokat, ugyanakkor a NHP-program kifizetése óta ismét a változó kamatozású, rövid lejáratú hitelek növekedése figyelhető meg.

Magyarországon magas szintre emelkedett a készpénzállomány aránya, amely a régióban a második legmagasabb és jóval nagyobb, mint a fejlett országokban. Fontos lenne visszacsatornázni ezt a hatalmas készpénzállományt a gazdaság finanszírozásába.

KICSI A HOSSZÚ TÁVÚ ÖNGONDOSKODÁST SEGÍTŐ TERMÉKEK ARÁNYA

Magyarországon kicsi a hosszú távú öngondoskodást segítő termékek aránya, így társadalmilag kívánatos lenne az öngondoskodási megtakarítások növelése. A piaci szereplők további állami ösztönzőket, adókedvezményeket várnak ahhoz, hogy az öngondoskodó megtakarítások és a Budapesti Értéktőzsde fejlesztése kölcsönösen tudják támogatni egymást. A pénztári szektor tagsága előregedőben van, és kedvezőtlen fejlemény a cafeteria megszüntetése ezen a területen (ezáltal csökkenhet ugyanis a munkáltatói befizetések aránya).

A fintech-szektorban rejlő lehetőségek kiaknázásával javulhat a költséghatékonyság, és a Big Datából származó globális jövedelem várhatóan tovább emelkedik. A fintech-cégek jellemzően növelik az ügyfélélményt, szolgáltatásaik hatékonyak, ugyanakkor megoldásaik sokszor újabb kezelendő kockázatokat körvonalaznak. Az új típusú szektort új típusú felügyeleti eszközökkel kell ellenőrizni, szükség esetén a mesterséges intelligencia és a blockchain-technológia alkalmazásával.

A TUDÁSALAPÚ AGRÁRGAZDASÁG FELTÉTELE A NEMZETKÖZI SZINTŰ AGRÁRKÉPZÉS

Bár érzékelhető a fejlődés a magyar agrárszektorban, az mind a kibocsátás, mind a kereskedelem dinamizmusában elmarad az EU28 átlagához képest. A lemaradás megelőzéséhez lépésváltást kell végrehajtani, amelynek a legfontosabb tényezője maga az ember. Az agrárgazdaság eredményét, hatékonyságát és gazdaságosságát döntően befolyásolja a humán kapacitás szakmai felké-

szüksége. A tudásalapú agrárgazdaság humán feltétele a nemzetközi szintű agrárképzés. Abban, hogy a magyar szempontok is érvényesüljenek a közös agrárpolitikában, az agrárdiplomáciának kiemelkedő szerepe van, ezért is kell gondot fordítani agrárdiplomaták képzésére.

Az információtechnológia, a digitalizáció robbanásszerű fejlődése az agrárgazdaság hatékonyságát és versenyképességét meghatározó tényezővé vált, de a hazai agrárium csak úgy tudja a legújabb technológiákat a gyakorlatban alkalmazni, ha a finanszírozási feltételek mellett az e technológiát működtetni tudó szakembergárda is rendelkezésre áll. Ahhoz, hogy a magyar agrárium ezen a területen is tudja tartani a lépést versenytársaival, a szabályozás feltételrendszerével, valamint támogatásokkal és kedvezményekkel is hozzá kell járulni a szakemberek nemzetközi színvonalú képzéséhez.

A digitalizációs technológia elsajátítása mellett a teljes agrárképzés strukturális és tartalmi dinamizálására, valamint népszerűsítésére is szükség van, mivel az agrárképzés népszerűsége erősen csökkent a fiatalok körében.

FONTOS FIGYELNI AZ EU-TÁMOGATÁSOK RÉSZLETSZABÁLYAIRÓL SZÓLÓ MEGBESZÉLÉSEKRE IS

Az Európai Unió regionális, illetve kohéziós politikája több évtizedes múltra tekint ugyan vissza, mégsem beszélhetünk az elmaradott régiók ugrásszerű fejlődéséről. A tagállamoknak – így Magyarországnak is – határozott fejlesztéspolitikát kell kidolgozniuk a maguk számára. Öröndetes, hogy hazánkban az utóbbi években kezd kibontakozni ilyen komplex fejlesztéspolitika.

Manapság nem országok, hanem sokkal inkább városok és agglomerációik versenyeznek a külföldi befektetőkért. Ezért is üdvözlendő, hogy Magyarországon is megjelent a városokra összpontosító fejlesztéspolitika. Különösen pozitív, hogy a nemzetközi szinten szinte egyedül jelen lévő magyarországi városra, Budapestre és környékére kiemelkedő figyelem jut a hazai gazdaság- és fejlesztéspolitikában. A fejlesztéspolitikának szolgálnia kell a nemzeti, regionális és városi, illetve helyi identitások megerősítését is. Erre kitűnő példa a főváros vagy Debrecen új fejlesztési stratégiája.

Az elmúlt évtizedek tapasztalatai arra intenek, hogy a versenyszférában inkább visszatérítendő támogatási formákat érdemes működtetni; erre jó példákat találni a magyar fejlesztéspolitikai gyakorlatban. A vissza nem térítendő támogatásban részesített vállalkozások nem tudnak gyorsabb termelékenységnövekedést felmutatni, mint az ilyen támogatásban nem részesülők. Ezzel együtt elengedhetetlen a nem fenntartható, vagy a versenyképességhez és a növekedéshez tartósan hozzá nem járuló projekteknek az eddigieknél alaposabb szűrése is. A rendelkezésre álló fejlesztési forrásokat a humán erőforrások újratereztésére, valamint a versenyképes kkv-szektor megerősítéséhez szükséges termelő infrastruktúra kialakítására kell még inkább összpontosítani.

A 2020 után várható agrárfinanszírozásban meg kell őrizni a költségvetési kereteket a jól bevált eszközök és támogatási nagyságrend fenntartásával. Aggodalomra ad okot, hogy a régóta ígért adminisztrációs egyszerűsítés helyett inkább tovább bonyolódni látszik a közös agrárpolitika rendszere. A jelenlegi, döntően területalapú támogatási rendszer mellett fontos cél lenne a korszerű technológiák alkalmazásának az ösztönzése és az agrárgazdaság humán feltételeinek a korszerűsítésére egyaránt.

Magyarország számára fontos az új uniós költségvetési időszak helyes, eddigi eredményeinken alapuló, azok fenntartását biztosító kialakítása. Látva és elfogadva az Európai Unió előtt álló kihívásokat, különös tekintettel a brexit által okozott bevételkiesést, konstruktívan kell közremű-

ködni egy olyan kompromisszum létrehozásában, amely figyelembe veszi a magyar felzárkózás és az agrárágazat érdekeit is.

Örvendetes, hogy míg az Európai Bizottság jelentősen, mintegy 10 százalékkal csökkenteni kívánta a 2021–2027-es többéves pénzügyi tervben a kohézióra fordítandó forrásokat, addig az Európai Parlament kiáll ennek a kiadási tételnek a fenntartása mellett. Hosszas és nehéz tárgyalásokra kell számítani mind a költségvetés kereteinek, mind a részleteinek vonatkozásában. A keretszámokon túl fontos figyelni a támogatások felhasználásának részletszabályairól szóló megbeszélésekre is.

Budapest, 2018. október 18.

Pleschinger Gyula
elnök

Hegedüs Éva
főtitkár

FEJLŐDÉSGAZDASÁGTAN SZEKCIÓ – ÖSSZEFOGLALÓ

A szekciót Trautmann László, az MKT Fejlesztésgazdaságtani Szakosztályának elnöke, a BCE Közgazdaságtudományi Kar egyetemi docense nyitotta meg: felhívta a figyelmet az értékrend fontosságára, amelynek meg kell jelennie a gazdasági ösztönzőkben is, valamint oktatni és nevelni kell annak érdekében, hogy az értékrendi stabilitás megmaradjon. Benedictus Spinoza holland filozófus gondolataival nyitotta meg a szekciót, miszerint a legnagyobb boldogság a legnagyobb jó követése.

CSATH MAGDOLNA (EGYETEMI TANÁR, NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM): SPIRITUALITÁS ÉS ÉRTÉKREND, MINT VERSENYKÉPESSÉGI TÉNYEZŐK

„A versenyképesség, siker nem mérhető csupán makromutatókkal. Ha komolyan vesszük, hogy egy országot helyzetbe szeretnénk hozni, akkor nemcsak növekedésről, hanem fejlődésről is kell beszélnünk!” – kezdte meg Csath Magdolna, a Nemzeti Versenyképességi Tanács tagja az előadását. Nyugat-Európában ez egy természetes gondolkodás, amit a nemrégiben a London School of Economics ajtájára kifüggesztett 33 tétel is mutat. Nem arról van szó, hogy a matematikai modellek elvetendők, hanem arról, hogy ki kell nyitni és rendszerbe kell foglalni a közgazdaságtan szemléletét, hiszen a világ a gazdaság, a társadalom, és a természeti környezet átfedő köreiből épül fel. A versenyképességet is szokás makromutatók alapján értékelni, ami különösen félrevezető lehet abban az esetben, ha egy ország gazdaságát nagyrészt a külföldi tőke mozgatja. Tőkevonzó képesség lehet az olcsó munkaerő és az alacsony adók is. Ez esetben felmerül a kérdés, hogy vajon hogyan járul hozzá mindez a magyar gazdaság és társadalom fejlődéséhez? A vállalat versenyképessége nem összekeverendő a nemzet versenyképességével, hiszen míg az előző célja a profitmaximalizálás, az utóbbi feladata az ott lakó emberek életminőségének állandó javítása, az egész társadalomra kiterjedő fejlődés előmozdítása – ide tartozik

például a korrupció és a káros egyenlőtlenségek csökkentése is. Az előadás a versenyképesség mérésekor adódó problémákkal kezdődött, majd Csath egy lehetséges megoldást vázolt fel, amelyben a gazdaság, a társadalom és a környezet összefüggő alrendszerei szinergiát alkotnak, és központi szerep jut a versenyképesség úgynevezett puha mutatóinak, mint értékrend, üzleti etika és munkahelyi kultúra.

Alapvető problémát jelent a gazdasági növekedés és a GDP központúság. A valódi kérdés az, hogy a növekedés eredménye átgyűrűzik-e a társadalomba, érzik-e az emberek a fejlődést, javul-e az életszínvonal és a természeti környezet nem romlik-e az üzleti tevékenység következtében. Robert F. Kennedy [1968] szavaival élve: „A GDP tulajdonképpen mindent mér, kivéve azt, amiért érdemes élni.”¹ Félvezetők lehetnek a GDP-ből kiinduló konvergenciamutatók is, hiszen a régiók közti különbséget nem veszik figyelembe, továbbá az externáliákkal sem számolnak és rövid távú szemléletűek. A hatékonysági törekvések következtében monopolhelyzetek és gazdasági monokulturáltság alakulhat ki – mint például Magyarországon az autóipar domináns szerepe –, amely sérülékennyé, kiszolgáltatottá tehet egy gazdaságot. A monokultúra további hátránya, hogy nincs elég színes munkakínálat, ezáltal nincs szükség annyi felsőfokú végzettségűre, a humántőke kapacitás kihasználatlan marad, konzerválva a fejlettségi szintet.

A Brundtland jelentésben [1987] jelent meg először a fenntartható fejlődés átfedő köreinek koncepciója, amely szerint a gazdaság, a társadalom és a környezet összefüggő alrendszerek. Az említett alrendszerek más-más időhorizontban gondolkodnak, a többi rendszerrel szemben a gazdaságot sajnos „jövőkavás” jellemzi, ha a gazdaság van a központban, akkor a döntéshozás óhatatlanul átcúszik a rövid távú horizontra. Az alrendszerek elkülönültsége – szemben Nagy-Britannia és a skandináv országok gyakorlataival – jelen van a hazai államirányítási intézményekben is: a feladatok külön minisztériumokhoz vannak rendelve (például EMMI, innovációs minisztérium, pénzügyminisztérium), amelyek nehezen tudnak együttműködni. A versenyképességi és fejlődési célkitűzéseket a különböző alrendszereket – gazdaság, társadalom és környezet – felügyelő minisztériumok szinergiája és erős társadalmi beágyazottság mellett, tehát civilek, egyetemek, munkavállalók bevonásával kell átgondolni.

A versenyképesség elemzésekor további gondot okoz, hogy az úgynevezett puha tényezőket egy hagyományosan gondolkodó közgazdász egyszerűen nem képes kezelni. Ide tartozik többek között a társadalmi tőke, bizalmi szint, értékrend, amelyek a klaszterekbe való szerveződés, így a modern értékláncokba való bekapcsolódás tekintetében különösen fontosak. A digitalizáció decentralizációt és hálózatosodást hoz, ahol szintén a bizalom és az együttműködés a siker feltétele. A társadalmi értékrend ugyancsak meghatározó: nehéz versenyképességet javítani akkor, ha az értékrend nem univerzalista, hanem partikularista, valamint, ha a siker szempontjából a kapcsolatok fontosabbak a teljesítménynél. Az üzleti etika és a társadalmi felelősségvállalás indikátorai esetében Magyarország sereghajtó, továbbá ösztönző munkahelyi kultúra terén is komoly a lemaradás.

A nemzeti szintű versenyképesség előmozdítása érdekében nagy szerepet kéne szánni az etika, társadalmi felelősségvállalás, értékrend és harmonikus együttműködés témáinak. A hangsúly ma már nem a versenyen, hanem az együttműködő közösségek sikeres teljesítményén van –

¹ <https://www.jfklibrary.org/learn/about-jfk/the-kennedy-family/robert-f-kennedy/robert-f-kennedy-speeches/remarks-at-the-university-of-kansas-march-18-1968> Letöltve: 2018.10.30

legyen szó különböző régiókról, kis vagy nagyvállalatról. Fontos továbbá a jóllét célként való kitűzése, ezért kellene mérni az életminőséget, tanultságot, egészséget, csökkenő társadalmi különbségeket, ökológiai és demográfiai fenntarthatóságot. Erre vonatkozóan vannak már kezdeményezések (például Bhután bruttó nemzeti boldogság mutatója, HDI, GPI, HPI vagy az OECD boldogsági indexei és egyéb kérdőíves felmérések), viszont az áttörés még nem érkezett el, hiszen a politika számára kemény, kézzel fogható, látványos és rövid időn belül elérhető eredmények kellene – mint például 100 új munkahely vagy adott GDP növekedés.

Az előadás végén Csath Magdolna útravalónak Wass Alberttől [2003 p.112] idézett: „Orvosolni nem az ágak hegyét kell, hanem a gyökerét.” Az új szemléletű versenyképesség gyökerét nem a GDP, hanem a tudás, értékrend, motiváltság, társadalmi harmónia és spiritualitás, valamint természetesen az üzleti környezet és az infrastruktúra jelentik. Ezek az alapok eredményezhetnek kiegyenlített és fenntartható társadalmi fejlődést, jó munkahelyeket és jó makromutatókat is.

POLÓNYI ISTVÁN (EGYETEMI TANÁR, DEBRECENI EGYETEM): FELSŐOKTATÁS ÉS GAZDASÁGI FEJLŐDÉS

Polónyi István oktatáskutató előadásában rengeteg érdekes számítást, statisztikát mutatott be az oktatás – különös tekintettel a felsőoktatás – és a gazdasági fejlődés kapitalizmus modellek szerinti országcsoportonkénti sajátosságainak elemzésére. Azt a kérdést vizsgálta, hogy létezik-e posztoszocialista modell az iskolázottság, az innovációs teljesítmény és a gazdaság kapcsolatának aspektusából. Sapir [2005] csoportosítása alapján négy fajta kapitalizmusmodellt különböztethetünk meg a hatékonyság és méltányosság dimenziói mentén: angolszász, északi, kontinentális és mediterrán. A kérdés az, hogy van-e külön posztoszocialista modell, vagy az előbbi négy csoportba szétoszthatók ezek az országok? Először a gazdasági fejlettség és az iskolázottság közti kapcsolatot vizsgálta, amely alapján a posztoszocialista országokat magas iskolázottság és az iskolaévek alapján a vártnál alacsonyabb egy főre jutó GDP jellemez. Az országcsoportban a középfokú végzettség túlsúlya és a termelési rendeltetésű szakok (például mérnök, informatika, mezőgazdaság) magas aránya figyelhető meg. Az oktatás minősége és az innováció alapján pedig – pár pozitív példa kiételével – jelentős lemaradás tapasztalható, amit a társadalmi különbségek konzerválódása és a termelési kultúra hiányosságai tovább nehezítenek.

A Barro & Lee iskolázottsági adatbázist felhasználva Polónyi először az egy főre jutó iskolaévek és a felsőfokú iskolaévek időbeli alakulását elemezte a fejlett országok esetében². A gondolatmenet lényege, hogy akkor léteznek elkülöníthető, homogén csoportok, ha azokban a szórás kisebb, mint az összes országnak az adott adat szerinti szórása, tehát ha szórástrendje eltér a többi csoport szórásának trendjétől. Ezt a logikát követve mind az egy főre jutó iskolázottság, mind a felsőfokú iskolaévek tekintetében létezik egy önálló, posztoszocialista országcsoport. Ezek a nemzetek az iskolázottság és a gazdasági fejlettség kapcsolata³ alapján is egyedi halmazt alkot-

² Az előadás során alkalmazott definíció szerint az OECD, EU és G20 államok összessége, ami 49 gazdaságot foglal magába.

³ Érdemes megjegyezni, hogy a két vizsgált indikátornál vita tárgyát képezi az okság iránya, tehát, hogy az oktatás fejleszti a gazdaságot, vagy a gazdag országok többet költenek oktatásra, így ott többet járnak iskolába.

nak, hiszen esetükben a magas iskolázottság a trendvonal alapján vártnál alacsonyabb egy főre jutó GDP-vel párosul, ami élesen elkülönül az angolszász, kontinentális, és északi országoktól is, ahol mindkét mutató magas értéket vesz fel – az eltérés kapcsán jön szóba az oktatás minőségének szerepe is, amiről a későbbiekben szó lesz. A posztszocialista gazdasági fejlettség és a felsőfokú iskolázottság alacsony szintje viszont „összhangban van” egymással. A vizsgált országcsoport közös jellemzője továbbá a 25-64 éves korcsoport oktatási szerkezetében a középfokú végzettség magas és a felsőfokú végzettség alacsony aránya, ami annak lehet a következménye, hogy az oktatáspolitikai erőteljesen kiszolgálja az ipari lobbigényt, amely a szakmunkásokra orientálódik, és igyekszik visszafogni a felsőoktatási expanziót. A végzettségek szakterületenkénti megoszlása tekintetében a termelési rendeltetésű szakok (mérnök, matematika, informatika, mezőgazdaság, termelés és építkezés) magas aránya figyelhető meg.

A gazdasági fejlettség és az iskolázottság vizsgálata után Polónyi a gazdasági fejlődés és az oktatás minősége közti kapcsolatra tért rá. Az oktatás eredményességének nemzetközi összehasonlítását teszi lehetővé a PISA (valamint az IALS és PIAAC a felnőttek esetében), amelyet az OECD készít el 2000-től kezdődően minden harmadik évben, módszertanilag megalapozott rétegzett mintavételi technikával. Különösen érdekes ezen eredmények fejlődési modellekbe való beépítése, hiszen a pontszámokon kívül társadalmi különbségek mérésére is alkalmasak. Az eredmények időbeli alakulását tekintve az előbb taglalt országcsoportok itt is elkülönülnek. A helyezések nagyjából stabilnak mondhatók, amit Sáska Géza [2003] inkább társadalomtörténeti, mint pedagógiai okokra vezet vissza, hiszen az olvasott szöveg értésében a különbség a régiók között megmaradt az elmúlt százharminc évben. Ez persze nem ad felmentést az oktatáspolitikának, hiszen akadnak pozitív példák is, mint a német és lengyel előrelépés a PISA teszten. Magyarország a 2006-os mérés óta romló tendenciát mutat: a helyzetet nézve nem elsősorban az a gond, hogy hátul vagyunk, hanem az oktatási eredmények nagyfokú polarizáltsága, ami azt jelenti, hogy nem képes az oktatás megbirkózni a társadalmi különbségekkel (például anyagi helyzet, családi és kulturális háttér).

Hanushek és Woessman [2008] felhívták a figyelmet arra, hogy az oktatás minősége nemcsak a fejlettség szintjével, hanem annak növekedésével is összefügg. Az oktatás minőségét érdemes külön, a felsőoktatás esetében is megvizsgálni, erre alkalmas mutató lehet a különböző nemzetközi rangsorok (például ARWU, THE, QS) legjobb 500-ban szereplő intézmények száma országonként, az egymillió lakosra jutó Nobel-díjak⁴ vagy szabadalmak száma, viszont ezek csupán a fejlettség szintjével mutatnak erős összefüggést, a növekedésével nem. A fajlagos szabadalomszám és alakulása érdekes módon nem függ össze az iskolázottsággal, viszont a PISA tesztek eredményeivel meglepően robusztus korrelációt mutat, csakúgy, mint a Nobel-díjakkal. A szabadalmak tekintetében a világ három részre szakad: a dél-európai és a posztszocialista országokban meglehetősen kismértékű az innováció, a kontinentális és angolszász országokban a szabadalmak száma ennél hozzávetőleg ötször nagyobb, míg Japán és Dél-Korea más dimenziót képviselnek, teljesítményük tízszer nagyobb, mint a mögöttük álló fejlett országoké (és Kína is jön fölfelé). A szabadalomszám szerinti besorolás, tehát a létrejött innovációs különbségek ismét rávilágítanak a termelési kultúra fontosságára – visszaulva Csath Magdolna előadására.

⁴ Az előadó az adott ország fizikai és kémiai Nobel-díjasait számolta az 1901-2016 időszakra, egyéb tudományterületek vagy más időhorizont alkalmazása érdekes kiegészítése lehetne a vizsgálatnak.

A poszt szocialista oktatási modell tehát létezik, de kopik. Lengyelország előrelépett a PISA eredmények alapján, Észtország és Szlovénia pedig az innováció terén radikálisan kivált. Hosszú időre lesz szükség a felzárkózáshoz, a társadalmi rendszer változásaihoz két-három generáció is kellhet.

BOJÁR GÁBOR (ELNÖK, GRAPHISOFT SE, AZ AQUINCUM INSTITUTE OF TECHNOLOGY ALAPÍTÓJA): NEGYEDIK IPARI VAGY HARMADIK INFORMATIKAI FORRADALOM? AZ INFORMÁCIÓ SOKEZER ÉVES HATALMA

A szekciót Bojár Gábor zárta, előadását a Graphisoft SE alapítójaként szerzett üzleti ismereteivel és az Aquincum Institute of Technology alapítása és működtetése során átélt oktatási tapasztalataival színesítette. Az előadás során az információs forradalmak természetét ismerhettük meg, és megtudtuk: a tudás, az információ hatalom, és Magyarországnak történelmi jelentőségű lehetősége van, ha kihasználja egyedülálló matematikai hagyatékát.

A negyedik ipari forradalmat félrevezető párhuzamba állítani az ipari analógiákkal, ennél sokkal, de sokkal többről van szó! A napjainkban zajló „negyedik ipari forradalom” helyett inkább a „harmadik informatikai forradalom” kifejezést érdemes használni, hiszen a meghatározó társadalmi korszakváltásokat előidéző események mind az információhoz kapcsolódnak, az információ hatalma jelenti az igazi hasznot, az automatizáció csak ennek egyik eredménye. Erre először a Graphisoft sikere kapcsán ébredt rá Bojár. Cége az ArchiCAD software-t az építész rajzasztalának automatizálására fejlesztette ki, viszont vevői visszajelzésekből kiderült, hogy legnagyobb haszna mégsem az automatizálásban, hanem az információ fölötti hatalomban rejlik: az építész kezébe hatalmat ad az épület fölött. Az épület egy óriási információhalmaz, az igazi hatalom annak a kezében van, aki ezt kontrollálni tudja, amit eddig a kivitelező tett meg. A program viszont visszaadta az építész kezébe a hatalmat, hogy ténylegesen az épüljön fel, amit ő megtervezett. A vállalat sikere ezen kívül az üzleti kultúrából, értékrendből is ered – ezek olyan tényezők, amelyeket mindhárom előadás kiemelt –, fontos a vevők szeretete és a munkavállalók boldogsága, az, hogy büszkék legyenek a teljesítményükre.

Az első informatikai forradalom a beszéd megjelenésével alakult ki, nagyjából 40.000 évvel ezelőtt. A homo sapiens ez tette képessé arra, hogy szerszámokat, eszközöket használjon, megszervezze a vadászatot, ez tette erősebbé az embert és emelte ki az állatvilágból. Az információ átadásának képessége tehát az emberi faj fejlődésében egy óriási ugrást eredményezett. Megjelentek a művészetek és a hit, valamint az idősebbek tisztelete, hiszen ők voltak az információ tárolói. Minden forradalmat a megelőző kor kihívása teremt. A tudás, információ tárolása még nem volt megoldott, ezért jelent meg az írás, amelynek nyomán birodalmak és civilizációk születtek. Megfigyelhető, hogy azokban a civilizációkban, ahol az írás hamarabb megjelent (például Kína), gyors fellendülés ment végbe, míg ahol az írás csak később jelentkezett (például inkák, afrikai népcsoportok), a társadalom és vele együtt az építészeti fejlődése is visszamaradt. Az információ kumulálódásával viszont olyan információtömeg jelent meg, amelynek feldolgozása és kereshetősége újabb kihívást hozott, ami megnyitotta az újabb korszak kapuját. A Google segítségével a rengeteg felhalmozott információ elérhetővé vált, Bojár szerint a *Google search* jobban megváltoztatja az emberiség jövőjét, mint a *Google car*, ami ismét az információ hatalmát mutatja az automatizációval szemben. Nem tudhatjuk, hogy az új korszak mit tartogat még

számunkra. A nagy felfedezők sem feltétlenül mindig tudják mit találtak fel, történelmi példával élve Neumann János hasonlít Kolumbusz Kristófhoz: találmánya valójában inkább az ipari forradalmak ívébe illeszkedik, hiszen automatizálni akarta a számítást, viszont maga sem tudta, hogy ennél sokkal fontosabbat alkotott, mint ahogy Kolumbusz is azt hitte, hogy az indiai térséget érte el, miközben Amerikát fedezte fel. Neumann újítására így a számítógép nem egy találó kifejezés, hiszen lényege nem a számítások elvégzése, hanem az információk rendezése, amelyre jobban utal a francia elnevezés: *ordinateur*.

Még nem tudjuk, mit hoz a jövő, viszont már sejthetjük, óriási változások lesznek, amelyek gyökeresen rendezik majd át életünket. Magyarországnak mindebben történelmi lehetősége van, ami a matematikai kultúránkból építkezhet. Hogy miből ered ez az örökség? A nyelvészek szerint a magyar nyelv szerkezetéből adódik, Bojár Gábornak viszont egyedi magyarázata van, 6 éves korában nagyapja a következőképp biztatta őt: „Kétszer kettő az oroszoknak és a németeknek is négy. Ha jó vagy számtanból, akármi is lesz, boldogulni fogsz!” Nem voltak gyarmataink, a török birodalom elvágta a kereskedési útvonalakat, ezzel együtt a kereskedelem az óceánokra helyeződött át, így a világkeresedelemről kiestünk, tehát másban kellett erősnek lenni. A lehetőség, amit 500 éve a hajózás jelentett, az ma az oktatás! Ezen belül a matematika az egyik legfontosabb, amelyben Magyarország méretéhez képest nagyhatalomnak számít, olyan világhíres matematikusokkal, mint Erdős Pál, aki számos más bizonyítása mellett a véletlen hálózatok elméletének megalkotója, Bolyai János, a nemeuklideszi geometria atyja, König Dénes és Neumann János. Az Aquincum Institute-ba neves amerikai egyetemek diákjai jelentkeznek, hiszen szeretnének ennek az örökségnek a részesei lenni. A matematika világában elismerést jelent, ha valakinek minél kisebb az Erdős-száma, amely azt mutatja meg, hány társszerzős publikáció távolságra van Erdős Páltól. A lehetőség kulcsát a tanátok jelentik, Rátz László például egy gimnáziumi osztályon belül nevelt ki két Nobel-díjast is, Rubik Ernő pedig oktatási segédeszköznek fejlesztette ki a bűvös kockát. Van tehát mire építenünk, viszont a sikerhez a tanári pálya vonzóbbá tétele, több erőforrás és alkotói szabadság szükséges.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Brundtland, G. et al. [1987]: *Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future*. Online: <http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf> [Letöltve 2018. 09. 25.]
- Hanushek, E. A. – Woessmann L. [2008]: The Role of Cognitive Skills in Economic Development. *Journal of Economic Literature*, 46:3, 607–668. old.
- Kennedy, R. F. [1968]: *Remarks at the University of Kansas*. (beszéd) Online: <https://www.jfklibrary.org/Research/Research-Aids/Ready-Reference/RFK-Speeches/Remarks-of-Robert-F-Kennedy-at-the-University-of-Kansas-March-18-1968.aspx> [Letöltve 2018. 09. 25.]
- Sapir, A. [2005]: *Globalization and the Reform of European Social Models*. Bruegel. Background document for the presentation at ECOFIN Informal Meeting in Manchester, 9 September 2005. Online: http://bruegel.org/wp-content/uploads/imported/publications/pc_sept2005_socialmod.pdf [Letöltve 2018. 09. 26.]
- Sáska Géza [2003]: Európa-képzetek. *Educatio* (4):493-509
- Wass Albert [2003]: Tavasz szél és más színművek. Kráter Műhely Egyesület.

Sapir, A. [2005]: *Globalization and the Reform of European Social Models*. Bruegel. Background document for the presentation at ECOFIN Informal Meeting in Manchester, 9 September 2005. Online: http://bruegel.org/wp-content/uploads/imported/publications/pc_sept2005_socialmod.pdf [Letöltve 2018. 09. 26.]

Wass Albert [2003]: *Tavaszi szél és más színművek*. Kráter Műhely Egyesület.

Csóka Imola⁵

Á BANKRENDSZER LEGFŐBB KIHÍVÁSAI PANELBESZÉLGETÉS ÖSSZEFOGLALÓJA

Az MKT 56. Közgazdász-vándorgyűlés pénzügyi szekciójának első panelbeszélgetésében a bankrendszer legfőbb kihívásait vitatták meg egyes bankok vezetői. A résztvevők: **Jelasy Radovan** elnök-vezérigazgató (ERSTE Bank Zrt.), **Zolnai György** vezérigazgató (Raiffeisen Bank Zrt.), **Hegedüs Éva** elnök-vezérigazgató (GRÁNIT Bank Zrt.), az MKT főtítkára, **Balog Ádám** vezérigazgató (MKB Bank Zrt.), az MKT alelnöke, valamint **Bencsik László** vezérigazgató-helyettes (OTP Bank Nyrt.).

A moderátor **Nagy Márton** alelnök (Magyar Nemzeti Bank), az MKT Pénzügyi Szakosztályának elnöke volt. Az öt megemlített kérdés a kihívások mellett kiterjedt a lakáshitelekre, a kis- és középvállalkozási szektorra, valamint a készpénzállományra is.

A beszélgetés kezdetén a résztvevőknek fel kellett sorolni a három legfőbb kihívást, mely a bankok előtt áll a közeljövőben. Egyes alapvető problémák mellett, mint a profittermelés kihívása, vagy a humánpolitika és a munkaerő lehetőségeinek fejlesztése, számos egyedi, összetettebb problémát is felsoroltak. Mind az OTP, mind az MKB vezetője megemlítette a jövedelmezőséget. Bencsik László szerint jelenleg Magyarországon, a cikluson átívelő fenntartható jövedelmezőség alacsonyabb, mint a tőkeköltés, ennek többek között a terhek, a növekvő költségek, a magas tőkeszükséglet és a jelenlegi nettó kamatmarzs az oka. Balog Ádám emellé egy általánosabb jövedelmezőségi kihívást említett meg, mely a bankok alapvállalkozásáról szól. Jelenleg a bankrendszernek olyan sok célrendszere van (gazdaságpolitikai, biztonsági stb.), hogy már kérdés, képes-e a profitszerzés fókuszban tartására. Mások, mint Hegedüs Éva és Zolnai György hasonlóan fontosnak tartották a társadalom fogyasztói igényeihez való alkalmazkodást, valamint az ügyfelek ösztönzését arra, hogy a technológiai újításokkal éljenek. A résztvevők kitértek még a bankokat terhelő adókra és a digitális kihívásokra is, valamint a vélhetően csökkenő tendenciájú gazdasági ciklusra való felkészülésre.

A második panel a lakáshitel piacra tért ki. Felmérések azt mutatják, hogy az országban közel minden második lakásvételhez hitelt használnak fel. A kérdés az, hogy mi lehetne az optimális arány e téren, mennyire vannak tisztában az ügyfelek a fix és a változó hitelekkel, valamint mennyire tartós a felárcsökkenés, marad-e a jelenlegi 3-3,5 százalék (e mögött számos jegybanki intézkedés van)? Az arányról való vélekedés eltérő, volt, aki úgy gondolta, hogy ez felvihető akár 50-55 százalékra, volt, aki szerint maximum 50-re. A GRÁNIT Bank Zrt. elnök-vezérigazgató-

⁵ PhD hallgató, BCE Gazdaságinformatika Doktori Iskola

ja kifejezetten kitért a GDP-hez viszonyított lakáshitel arányra, melynek növekedése akár ez is megemelheti. Bár az ügyfelek hitelfelvételi szokásaival kapcsolatban szintén nem volt teljes egyetértés, abban viszont közmegegyezés alakult ki, hogy növekszik a fix kamatozású hitelfelve-telek aránya, valamint, hogy a bankok és a Magyar Nemzeti Bank felelőssége az emberek minél korábbi tájékoztatása az olcsóbb, de változó hitelek bizonytalanságáról. A felárcsökkenés szintén kényes kérdésnek bizonyult, kiéleződött a szektor és a Nemzeti Bank közti véleményeltérés. Többek közt Jelasity Radovan csökkenő marzsokat vár, Zolnai György a kockázatköltség hatásáról beszélt, Bencsik László pedig a gazdasági ciklus jelentőségére tért ki. Összességében elmondható, hogy a résztvevők nem biztosak a tartós felárcsökkenésben.

A következő kérdés a dinamikusan növekvő kis- és középvállalkozási (kkv) hitelezésről szól, azon belül is arról a Magyar Nemzeti Bank által feltett kritikáról, hogy miért nincs hosszú távú fix beruházási hitel Magyarországon. Az OTP vezérigazgató-helyettese, Bencsik László hozzátette, hogy a Magyar Nemzeti Bank általi kommunikáció inkább a lakossági fix hitelekre koncentráldott (a vállalatok devizahiteleket is fel tudnak venni). Azt is hozzátette, hogy bár NHP (Növekedési Hitelprogram) folyósítás már nincs, NHP hitelek még vannak. Végezetül igazolta, hogy valóban dinamikusan növekedik a szektor. Az MKB Bank vezérigazgatója, Balog Ádám hasonlóan vélekedett, valamint egyetértett azzal, hogy a Nemzeti Bank további lehetőséget nyújt a bővülésre. Emellett a hosszú távú hitelek a kkv-szektorban teljesen más dinamikával működnek, mint a lakosságban, sokkal több kockázati lehetőség van. Ezekkel ellentétesen, Hegedüs Éva úgy látja, hogy a kkv dinamikus fejlődéséhez szükséges a hosszú távú fix hitelezés. A Raiffeisen Bank vezérigazgatója, Zolnai György szerint a kis- és középvállalkozási fix hitelezés hitelezési szempontból nem kifizetődő. Az ERSTE Bank vezérigazgatója, Jelasity Radovan úgy látja, hogy a legfőbb kihívás a forint alapú hosszú távú források megtalálása.

Egy 2018. júliusi adat szerint a magyar lakosságnál 5800 milliárd forint készpénz van, ez GDP arányosan 12 százalék, emellett a jegybank mérlegének 55 százaléka készpénz. Ezt mind úgy, hogy a hitel/betét mutató alacsony, azaz a bankrendszernek nincs szüksége készpénzállomány bevonására egyelőre. A kérdés az, hogy mekkora probléma a készpénzállomány növekedése, valamint hogyan lehetne banki oldalról ösztönözni a gazdaságfinanszírozásba való visszacsatornázását? Abban mindenki egyetértett, hogy a nagy mennyiségű készpénz mind a társadalom, mind a bankrendszer számára plusz költség. Bár a gazdaság fehéredett, az eddigi tranzakciós illetékek, a kamatszintek emelkedése és egyéb intézkedések arra ösztönözték az ügyfeleket, hogy vegyék ki a pénzt a bankból. Így az ösztönzők átalakítása alapvető. Bár, ahogy Bencsik László rámutatott, a technológiai fejlesztés nem csökkentette a készpénz mennyiségét, ettől függetlenül mindenki úgy vélte, hogy a mobilos applikációk, valamint a digitális fizetés fejlesztése mind a banki oldalon, mind a szabályozás terén elengedhetetlen.

A bankok száma az országban nemzetközi szinthez viszonyítva magas, míg a fiókok száma csökken. Az utolsó panelben a kérdés az volt, hogy fel fog-e gyorsulni a konszolidáció akár a bankok összeolvadása, akár a fiókhálózat racionalizálása következtében? A válaszok megint csak különbözőek voltak. Egyes vezérek szerint a bankok megszűnése és/vagy összeolvadása összetettebb téma. Balog Ádám kifejezte a motivációk fontosságát, melyek mások egy hazai banknál és egy leányvállalatnál. Jelasity Radovan úgy véli, hogy a bankok számának változása a következő várható válság után következhet be. Míg Hegedüs Éva úgy véli, hogy a bankok száma hazánkban átlagos (ha összehasonlítjuk Magyarországot Ausztriával vagy Belgiummal), Zolnai György szerint kifejezetten rossz, hogy sokan vagyunk. Meg ennel is nagyobb probléma, hogy nincs létező

középmezőny, sok az országos szintű bankok száma. A fiókhálózattal kapcsolatban is megosztottak a vélemények. Míg az OTP vezérigazgató helyettese szerint a fiókok száma sok szempontból minél több annál jobb, mások úgy vélik, hogy a fiókokba a polgárok nem szeretnek elmenni és a jövőben egyéb alternatívák fogják felcserélni őket.

Kozák Sándor⁶

A LAKÁSPIAC ÉS AZ OTTHONTEREMTÉS AKTUÁLIS KÉRDÉSEI

A pénzügyi szekció második panelbeszélgetésében a lakáspiac aktuális kérdéseinek megvitatása került napirendre. Ebben részt vett **Földi Tibor** vezérigazgató (Cordia Zrt.), **Kiss Gábor** ügyvezető igazgató (Metrodom Kivitelező Kft.), **Becsei András** alelnök (Magyar Bankszövetség), valamint **Harmati László** vezérigazgató-helyettes (ERSTE Bank Zrt.). A moderátor **Fábián Gergely** pénzügyi rendszer elemzéséért és hitelösztönzésért felelős ügyvezető igazgató (Magyar Nemzeti Bank) volt. A témák között megjelent a lakásprojektek finanszírozásának kérdése, a lakásárák változása az elkövetkezendő években, valamint a lakás megújulási arányok helyzete is.

Az első téma rögtön arról a vélekedésről szólt, hogy az új lakások kedvezményes áfakulcsa 2020-tól nem kerül meghosszabbításra (5 százalék helyett újra 27 százalékos). A legújabb adatok azt mutatják, hogy a 2018-ban bejelentett, 2020-ra tervezett lakásprojektek száma alacsony, még a tavaly ilyenkor bejelentett és 2019-ben tervezett építésekkel összevetésben is. Két kérdést vitattak meg a jelenlévők: mire lehet számítani az új lakásépítések terén 2020-tól, valamint miként alkalmazkodnak a bankok a 2020 utánra csúszó lakásprojektek finanszírozásához? Az előbbi feltevésre Kiss Gábor úgy reagált, hogy az áfakulcs megnövekedésének hatására elriadnak azok a kisebb és nem szakmai ingatlanfejlesztők, melyek a jó gazdasági körülmények és a kedvezményes áfakulcs hatására léptek be a piacra. A 22 százalékos növekedés még jobban fellendíti a már amúgy is erős 2019-es számokat, azonban utána egy csökkenés várható. Földi Tibor külön megemlítette, hogy az ingatlanfejlesztés egy kockázatos iparág. A gazdasági válság után 7-8 évig az új lakások piacán stagnáció lépett fel. Ennek az egyik oka az áfakulcs nagysága volt, mely mellett nem érte meg fejleszteni. 2014 egy fundamentális áttörés volt mindenki számára, hiszen óriási szinten megnövekedett a kereslet, mely magával hozta a kínálatot is. Az áttörés még megvan, de a kínálati oldal csökken és 2020-ra az új lakások száma veszélyesen esik. Véleménye szerint egy 10-15 százalékos profitelvárással mellett a 22 százalékos áfa változás nagyon nagy befolyással van a projektek megtérülésére.

Az új lakásépítések terén megjelenő csúszások és a finanszírozás banki oldaláról Harmati László úgy véli, van még tér a finanszírozási keretek tágítására. Magyarország a tőlünk fejletlenebb környező országok hitel nagyságaitól is el van maradva. Ez azzal magyarázható, hogy az országban az emberek eladósodottsági hajlama a válság után az átlagtól lassabban áll helyre. Emellett úgy látja, hogy a fajlagos hitelezések folytatását a fékek sem tudják megállítani. Becsei András nyitott kérdéseket, még előttünk álló egyeztetési témákat sorolt fel. Például még nincs

⁶ egyetemi hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem

teljes, kidolgozott megoldás arra, hogy mit tegyenek azokkal, akik az előlegüket egyben befizetik 2019-ben (azokra milyen áfakulcs érvényes). E mellett külön kiemelte a családi otthonteremtésre jogosultak helyzetét, akik a használatbavételi engedély alapján kapják meg a támogatást. Ha ez átcsúszik 2020-ra, akkor ez akár 3 millió forintos veszteséget is jelenthet számukra.

Az éves lakásmegújulási arány Magyarországon más országokkal összevetve alacsony. Elég-séges-e a lakásépítés mértéke és mi ez az éles különbség a régió többi országa és hazánk között? A kérdés egyes aspektusaival a résztvevők egyetértettek, azonban teljes megegyezés nincs. Ha a 100 éves megújulási arányt nézzük, 44 ezer lakásnak kéne megújulni évente Magyarországon. Becsei András szerint a lakások építésének tendenciája nem konstanst, ezt nem kéne átlagolni, ha hosszú távú átlagot nézünk, a lakások állagának megőrzéséhez évi 25 ezer lakásnak kell megújulnia. Jelenleg ekörül vannak a számok. A vezetők mind-mind megemlítették, hogy a mennyiség helyett érdemes megnézni a minőséget, a területi elhelyezkedést. A Cordia vezérigazgatója, Földi Tibor külön megemlítette az energiaszint csökkenésének szükségességét (a magyar háztartások rendkívül energiaigényesek), melyhez az új lakások építése elengedhetetlen, az új áfakulcs azonban pont ezt nehezíti meg. Végül a Metrodom Kivitelező ügyvezető igazgatója, Kiss Gábor külön rámutatott a társadalmi megújulás szükségességére. Úgy véli, jelenleg újjépítésű lakások vásárlása Magyarországon luxus és bár a 44 ezer lakásmegújulás valóban elérhető, szükséges lenne arra, hogy társadalmi szinteket képesek legyünk felzárkóztatni.

A harmadik panelben az építőiparban megjelenő munkaerőhiányról mint termelést korlátozó tényezőről valamint a technológiáról mint hiánypótló iparágról kérdezték a résztvevőket. A vezetők mindenekelőtt megemlítették, hogy az építőipari árnövekedést nem az új lakásépítés okozza, a kapacitásokat egyéb szektorok kötik le. A munkaerőhiány jelentős problémát okoz, a szakmunkások hiánya nagy és bár a bérszínvonal növekedésének hatására külföldiek és korábban külföldre költözött magyarok jöttek az országba, az emigrált szakmunkások nagyobb részét még nem sikerült visszacsábítani. A technológia rendkívül fontos és a jelenlegi helyzet rá is kényszeríti az iparágat. Ebben Magyarország különösebben nincs lemaradva, azonban vannak olyan újítások, melyek bizonyos jogszabályi vagy társadalmi okok miatt még nem terjedtek el (pl. passzív épületek, előgyártott szerkezetek).

A következő téma a lakáscélú hitelezések finanszírozásáról szólt. Ahogy az előző panelbeszélgetésben, itt is megemlítették a hosszú távú fix kamatozású hitelek arányának növekedését. Azonban, többek között a volt devizahitelezéseknek köszönhetően, a változó kamatozású hitelek aránya még mindig magas. A Magyar Bankszövetség alelnöke Becsei András megemlítette, hogy valóban elterjedtek a fix hitelek, a változóknál pedig a forintosított hitelek esetében 2 százalékpontos kamatsökkenés történt. Emellett szót ejtett arról, hogy kifejezetten egyedi eset történt az elmúlt hónapokban, még hozzá az, hogy a fix kamatozású hitelek felára alacsonyabb volt, mint a változóké. Ő személyesen szkeptikus abban, hogy a jelenlegi hozamgörbét látva hajlandóak többen fixre váltani. Úgy véli, hogy még egy várható kamatsokk esetén is a 10 év alatti futamidővel rendelkező ügyfeleknél megvan a változó kamatozású hitelek kereslete. A kamatfelár-esés alapján az mondható, hogy a szektor mindent megtesz a magasabb ingatlanhitelezésért. Külön kifejezte, hogy a banki szektornak a legnagyobb kihívása és problémája az ügyfél sikeres elérése és meggyőzése a fix kamatozású hitelekre való átmenetre. Az ERSTE Bank vezérigazgató-helyettese, Harmati Balázs hozzátette, hogy a változó hitelek fixé alakítását az ösztönzők gyenge kivitelezése és a hitelezés periódusa is befolyásolja (a második periódusban az ügyfél már minél

hamarabb végezne vele, nem foglalkozik ilyenekkel). Szó esett még a minősített fogyasztóbarát lakáshitelről, melyről mindkét banki vezető jókat mondott.

Az utolsó téma a lakásárak változása volt. Többek között a fővárosban, de máshol is jelentősen megnöttek a lakásárak. A kérdés az, hogy be kell-e avatkozni a piaci folyamatokba ösztönzőkkel, ha igen, fiskális vagy monetáris oldalról? Emellett 1-2 mondatban a résztvevőknek ki kellett fejezniük, hogy véleményük szerint mi várható a lakásárak alakulásában. Kiss Gábor azt mondta, hogy a lakásárak növekedése folytatódni fog, 2019-ig ezt az előrehozott kereslet is fűti. 2020-ban nem számít lefelé történő korrekcióra, ugyanis a költségek, többek között az áfakulcs növekedése miatt megkötik a cégek kezét. Ezzel a többi vezető is egyetértett. A Metrodom Kivitelező ügyvezető igazgatója azonban még hozzátette, hogy ha azt akarjuk, hogy ne előrehozott vagy késleltetett lakásvásárlások történjenek, fontos lenne a kormányzat beavatkozása. Egy Duna House által készített ábra szerint Budapesten a leggyakoribb lakásvételi indok a befektetés. Kiss Gábor szerint ez csak a fővárosi belső zónát mutatja, és nem fog nagyon megnőni a bérlakások száma. Az adatokkal a többi résztvevő sem értett egyet, sőt, úgy vélték, hogy jelenleg az otthonteremtési kedvezmény, valamint a csökkentet áfakulcs miatt a bérlakások száma csökkent, nem beszélve arról, hogy a családok legfeljebb egy vagy két lakásba fektetnek be, ezek nem képesek megmozgatni ilyen mértékben piacot. Harmati László szerint semmiféle beavatkozás nem szükséges, egyedül a bérlakás piac fekete és szürkezónájának megszüntetését emelte ki, mint szabályozható területet.

Kozák Sándor⁷

FÓKUSZBAN AZ ÖNGONDOSKODÁS

A pénzügyi szekció harmadik panelbeszélgetésére, Fókuszban az öngondoskodás címmel került sor. A beszélgetés moderátora **Kandrács Csaba**, a Magyar Nemzeti Bank pénzügyi szervezetek felügyeletéért felelős ügyvezető igazgatója volt. A panelbeszélgetésen részt vett, **Máté-Tóth István** vezérigazgató-helyettes, Budapesti Értéktőzsde Zrt., **Pandurics Anett** elnök, Magyar Biztosítók Szövetsége, a Magyar Posta Biztosító Zrt. elnök-vezérigazgatója, **Horváth István** igazgató, a K&H Bank Zrt. private banking igazgatóságának vezetője, **Hardy Ilona** alapító elnök, Aranykor Önkéntes Nyugdíjpénztár, **Erdős Mihály** elnök-vezérigazgató, Generali Biztosító Zrt.

A panelbeszélgetésen Kandrács Csaba rövid bevezetőjében ismertette a háztartások megtakarítására vonatkozó magyarországi adatokat. Felhívta a figyelmet arra, hogy a lakásállomány dominál – a háztartások megtakarításának közel fele lakáscélú megtakarítás. A lakossági értékpapírvásárlás az Európai Unió átlagát megközelíti, Kandrács Csaba ezt többek között a kormány tudatos programjának eredményeként értékelte.

A résztvevők véleményét kérte az öngondoskodást segítő termékek részarányának növelése érdekében tehető lépésekről: „Mi kellene ahhoz, hogy ne csak a háztartások által felhalmozott

⁷ egyetemi hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem

vagyon növekedjen a GDP-nél jobban, hanem az öngondoskodást segítő termékek aránya is, illetve mi a véleményük, mi az az arány, ami elérhető tíz éven belül?”

Hardy Ilona, az Aranykor Önkéntes Nyugdíjpénztár alapító elnöke válaszában kifejtette: szerte el kellene mondani az állampolgároknak, hogy nem tud mindent az állam megvalósítani. Felhozta, hogy az állami nyugdíj kiegészítő szereppel bír, fő feladata nem más, mint az időskori szegénység elkerülése. Válasza, hogy az öngondoskodás nagyon fontos, de az államnak is segítenie kell mindenkit, ahogy tud.

Pandurics Anett, a Magyar Biztosítók Szövetségének elnöke, a Magyar Posta Biztosító Zrt. elnök-vezérigazgatója egyetértett a Hardy Ilona által felhozott pontokkal és kiegészítésként megjegyezte, hogy a kitűzött cél reális. Kifejtette, hogy az öngondoskodás problémái a rendszerváltásnál gyökeredznek.

A Generali Biztosító Zrt. elnök-vezérigazgatója, Erdős Mihály egyetértett a két előtte szólóval, de kiemelte, fontos, hogy a tőkepiaci stabilitás megmaradjon, ami a hitelfelvételt és -megtartást segíti elő. Kiszámítható szabályozási környezetre van szükség.

Máté-Tóth István, a Budapesti Értéktőzsde vezérigazgató-helyettese kapott ezután szót. Elmondta, hogy hiányzik egy olyan intézményi befektetői réteg, ami jó hatással lenne a magyar értékpiacon a hosszú távú befektetésekre keresztül. Ezek lehetnének akár a magánnyugdíjpénztárak. Horváth István, a K&H Bank Zrt. private banking igazgatóságának vezetője szerint a lehetőségek adóttak, a fogyasztók több lehetőség közül is választhatnak. Az öngondoskodók bázisának növelése azonban továbbra is fontos.

Kandrács Csaba következő kérdése az önkéntes nyugdíjpénztárak állampapír vásárlási szokásaira vonatkozott. Miért ilyen magas?

Hardy Ilona elmondta, hogy a magánpénztáraknál a hozam maximalizálásában érdekeltek, ami visszafogja a részvényvásárlást. Horváth István a hosszú távra hívta fel a figyelmet – meg kell értetni az ügyfelekkel, hogy az összegek hosszú időintervallumra szólnak. Máté-Tóth István nem ért egyet a kockázati magatartással. Szerinte később ez majdnem biztos, hogy vagyonszétessel jár.

Végül a fiatalok pénztárba való belépési szokásai kerültek szóba. Hardy Ilona a kilencvenes évekre emlékezett vissza, amikor a vállalatok vitték a fiatalokat a pénztárakhoz. Ez a 2002-es évben változott, ahol bejöttek a választható elemek. A fiatalok inkább az azonnali juttatásokat választották. Ha ezen nem változtatunk, akkor hosszú távon nem tudunk mit tenni – és egy torz rendszer fog kialakulni.

Máté-Tóth István a későbbiekben elmondta, ha Magyarország ki szeretne szabadulni a közepes jövedelmű országok csapdájából, akkor szüksége lesz arra, hogy az öngondoskodás mértéke nőjön és a magánnyugdíj pénztárak be tudjanak fektetni a tőzsdére.

Balogh Attila⁸

⁸ egyetemi hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem

A FINTECH-SZEKTOR AKTUALITÁSAI

Az MKT 56. Vándorgyűlésének pénzügyi szekciójának záró panelbeszélgetésében a FinTech innovációs szektor aktualitásáról volt szó. A beszélgetés során többek között szó esett az előbb említett terület és a bankok közti kapcsolatról, a digitális transzformációról, innovatív fejlesztésekről, valamint a bankfiókok alternatíváiról. A résztvevők: **Windisch László** alelnök (Magyar Nemzeti Bank), az MKT Felelős Vállalatirányítás Szakosztályának elnökségi tagja, **Strén Gábor** account director (Microsoft Magyarország), **Lemák Gábor** Think Tank, fintech stratégia (FinTech Group), **Kincses Attila** partner (McKinsey Panorama), valamint **Bíró Balázs** partner, a pénzügyi tanácsadási üzletág vezetője (Deloitte Magyarország). A moderátor **Fáykiss Péter** igazgató (MNB Makroprudenciális Igazgatóság) volt.

A beszélgetés első paneljében a digitális transzformációról kérdezték a résztvevőket, azon belül is arról, hogy hogyan segíthetik a FinTech megoldások a banki vagy biztosítói működést? Hogyan állnak a pénzügyi vállalatok a digitális kihívásokhoz? Míg Strén Gábor úgy gondolja, hogy a banki szektor időben érezte a változást, Kincses Attila egy McKinsey felmérésre hivatkozva úgy látja, hogy az iparág jelentősen le van maradva a telekommunikációs szektor vagy a közlekedési szektor mögött. Bíró Balázs ehhez hozzátette, hogy a bankszektor globálisan a negyedik legérettebb digitálisan, azonban az európai trendekhez képest Magyarország igen le van maradva. Mindhárom vezető a legnagyobb kihívásnak az átállást, valamint a digitális kultúra kialakítását látta. Ha a változások nincsenek szinkronban a belső átalakulással, a fejlődés nem megy végbe. Mikor a moderátor a FinTech, a jegybankoknál és a felügyeleti hatóságoknál történő térnyeréséről kérdezett, Windisch László kiemelte a nyitottságnak a fontosságát, valamint biztosította a jelenlévőket, hogy az információs megújulás a szektor fejlődésének alapját adja. Bíró Balázs, a Deloitte Magyarország pénzügyi tanácsadási üzletágának vezetője hozzátette a digitalizálás koordinációjának, valamint a hagyományos és digitális értékesítési csatornák KPI rendszerei átalakításának fontosságát.

Arra a kérdésre, hogy mely területeken segíthetnek leginkább a FinTech cégek a pénzügyi szereplőknek költséghatékonysági oldalról, hasonló gondolatok hangzottak el. Ha nem is lát-szik, a FinTech nagyon fontos a költségcsökkentés számára, főleg a banki rendszer megbízható képének létrejöttét képesek segíteni. A másik oldalról, a FinTech legfőbb kihívásaként az önálló üzleti modell létrehozását, a külföldről még behozandó innovációkat említették meg. Emellett Lemák Gábor kifejezte a felhasználóval való kommunikáció szükségességét, az ügyfelek oktatása, valamint a digitális innovációkhoz való felzárkóztatásának a fontosságát azért, hogy merjenek azokba befektetni.

A következő kérdés a PSD2 (második pénzforgalmi irányelv) hatására megnyíló lehetőségekre koncentrált (pl. banki spin-offok), arra, hogy a bankok mennyire lesznek képesek azokat kihasználni. Windisch László szerint a bankok jó irányba haladnak, csak ők rendelkeznek elég kapacitással arra, hogy információs bázisokat létrehozzanak, azonban számítani kell a bankok közötti verseny megjelenésére is. Ezzel szemben a többi vezető úgy véli, hogy bár bankok valóban lehetőségeket és üzletet látnak a PSD2-ben, hazánkban passzív stratégiát követnek. Lemák Gábor megemlítette a kétsebességes IT megjelenését, mely abból a szükségből alakul ki, hogy két

külön felhasználói dimenzió számára kell igényeket ellátni. Úgy véli, hogy a PSD2 által feltárt lehetőségek IT fejlesztési igénye lesz igazán nagy kihívás.

A bankok egy óriási adathalmazon ülnek, melyet nem igazán tudnak kihasználni. A következő kérdés tehát az, hogy mekkora kihívást jelent a FinTech-nek az újonnan elért adatmennyiség hasznosítása és megfelelő kezelése? Strén Gábor szerint a régi adatvédelmi eszközökkel képtelenség ezt a feleknek kezelni. Lémák Gábor úgy véli, hogy a FinTech cégeknek nem kihívás, ugyanakkor adatvédelmi eszközeik esetleges gyengesége véleménye szerint azért nem okoz problémát, mert nem potenciális célpontok. Ugyanakkor Kincses Attila hozzátette, hogy nem feltétlenül a FinTech által lesznek kihasználva a digitális megújulások, ők csupán az innovációkat hozzák be. A megnyílt adatvagyonok jelentős változásokat eredményezhetnek a segítségükkel újonnan bevezetésre kerülő termékeknel (kiskereskedelem, online kereskedelem). Lémák Gábor szerint fontos kérdés az, hogy mennyire vannak felkészülve a magyar bankok a nyitott infrastruktúrára. Mindezek mellett megemlítették még azt, hogy jelentős az érdeklődés több oldalról is a számlainformációs szolgáltatóvá (AISP) válásra.

Egy 2017-es, McKinsey által készült globális felmérés alapján a banki innovatív fejlesztések közel fele nem térül meg. Sokat kell költeni rájuk és lehet, hogy profitmegtérülés soha nem lesz belőle. A résztvevők szerint a fejlesztéseket nem megtérülő projektként kell nézni, hanem mint a túléléshez szükséges alapfeladat. A szektort védik a szabályozások, melyek amolyan ösztönzőként funkcionálnak. A következő panelben a digitalizálásra tértek vissza. Hogy fog gazdálkodni az iparág a felszabaduló kapacitásokkal? A vezetők szerint ez egyáltalán nem aktuális kérdés, jelenleg a digitalizálás plusz terhet jelent. Az biztos, hogy át fognak alakulni a dolgozók feladatai, de a humán erőforrás szükségessége továbbra is megmarad. A FinTech és BigTech cégek gyakorlata a kevés, de célzottabb termékkínálat. Ez átalakítja az inkumbensek működését, lenyes egy-két szolgáltatást, ugyanakkor Lémák Gábor felhívta a figyelmet arra a trendre, ami pont az előbb említett cégeknél jelent meg, miszerint profit hiánya miatt megindultak az univerzális bankolás irányába.

A következő panelben kitértek a SupTech-re és a RegTech-re is, látva azt, hogy globális növekedés látható a befektetések terén az utóbbi alszegmens esetében. A résztvevők számos irányt, megoldást soroltak fel, melyekre kereslet lehet mind nemzetközileg, mind itthon. Ilyen az önmagát tanító mesterséges intelligencia, online szerződések területén lévő tér kitöltése, valamint a valós idejű adatgyűjtés megszervezése. A Magyar Nemzeti Banknak rendkívül komoly szerepe van abban, hogy a RegTech meginduljon hazánkban.

Az utolsó téma a bankfiókok szerepe volt, nevezetesen, hogy mennyire jelenthet az automata és a mobil fiókok elterjedése alternatívát, ezek segíthetik-e a magyar lakosság jobb hozzáférését a pénzügyi szolgáltatásokhoz a ritkábban lakott területeken? A Magyar Nemzeti Bank által készített felmérés szerint a lakosság jelentős része továbbra is bankfiókban intézné banki ügyeit. A panel résztvevői úgy vélik, hogy bár a fiókba járó ügyfelek aránya a jövőben csökkenni fog, de jelenleg még szükség van a fiókokra. A jövő bankfiókját a digitális újítások fogják átformálni, hatékonyabbá tenni. A kérdés, hogy a videobankolással ki lehet-e majd cserélni őket. Erre jelenleg még nem lehet biztos választ adni.

Kozák Sándor⁹

⁹ egyetemi hallgató, Budapesti Corvinus Egyetem